

Zrušení šlechtických titulů patřilo mezi první právní normy Československa

Přestože je stále možné se setkat s tím, že je někdo označován za šlechtice a osločován jako kníže nebo hrabě, používání šlechtických titulů bylo oficiálně zrušeno už dávno. Šlechtické tituly a řády zrušil právě 10. prosince 1918 zákon č. 61/1918. Zákon, který vešel v platnost 18. prosince 1918, přijalo tehdejší revoluční Národní shromáždění mezi prvními právními normami nového státu. Zákonodárci budovali nové Československo na demokratických základech a zvolili formu republiky, v níž budou jakékoli šlechtické výsady nepřipustné.

„Šlechtictví a řády, jakož i veškerá z nich plynoucí práva se zrušují, rovněž tak tituly, pokud byly udělovány jako pouhá vyznamenání,“ píše se v dokumentu. Zákon tak šlechtické tituly sice zrušil, neobsahoval ale žádné postihy.

Sankce byly připojeny až v novelizaci 10. dubna 1920. Za úmyslné a veřejné užití šlechtického titulu měl viník zaplatit pokutu od 50 do 15 tisíc korun nebo mohl být potrestán vězením v délce od čtyřadvaceti hodin do čtrnácti dnů. Přestože se ale za první republiky zákon běžně porušoval, nejsou podle historiků známy případy konkrétních postihů.

Další změna nastala roku 1936, kdy bylo původní znění zákona nahrazeno novým, které pamatovalo i na zákaz užívání erbů. Proti právu se provinil i ten, kdo zrušený šlechtický titul někomu přiřkl v tisku. V době protektorátu byla platnost titulů obnovena. A po druhé světové válce začalo platit opět původní znění bez zavedení sankcí.

Po roce 1918 přišla šlechta na základě pozemkové reformy z roku 1919 částečně i o pozemky. Další majetek byl bývalým šlechtickým rodinám zabaven po roce 1945 na základě Benešových dekretů. Zbytek majetku šlechtě odebraly konfiskace po únoru 1948.

Restituční zákony po roce 1989 umožnily neoprávněně odebraný majetek vrátit. Potomci bývalé šlechty podali po roce 1990 zhruba 200 žádostí o navrácení zámků, lesů, rybníků a dalších nemovitostí.